

Відділ освіти Турійської районної держадміністрації
Турійська загальноосвітня школа І-ІІІ ступеня

Методичні рекомендації

Організація навчального процесу в 1 класі

*Систематизувала і
укомплектувала
Вчитель вищої
категорії
Дудар Лариса
Іванівна*

У методичних рекомендаціях – поради, як оцінити першокласника, як заохотити його, як стимулювати інтерес до навчання, поради щодо читання і письма в 1 класі, зразок папки досягнень школяра.

Для вчителів початкових класів.

Зміст

1. Вступ
  2. Загальні вимоги до оцінювання знань, умінь та навичок учнів 1 –го класу.
  3. Вербальне оцінювання відповідей першокласників.
  4. Побажання для запису вчителем на першу сторінку кожного нового зошита.
  5. Навчання рідної мови. Анкета для виявлення читацьких інтересів, умінь та навичок учнів.
  6. Розвиток умінь слухати і розуміти висловлювання.
  - 7.Перевірні комбіновані роботи для 1-го класу
  - 8.Тексти для перевірки основних програмових вимог до читання і розвитку мовлення.
  8. Відстеження техніки читання у 1 класі
  - 9.Робота з дитячою книжкою.
  - 10.Навчання письма
- Приблизний план роботи за сторінкою зошита у підготовчий період, букварний період.
- 11.Робота над формою рукописної букви.
  - 12.Списування.
  - 13.Тексти для диктантів.
  - 14.Папка досягнень школяра.
  - 15.Пояснення щодо фіксації соціальних навичок.
  - 16.Облік навчальних досягнень учнів.
  - 17 Використана література.

Вступ

Першого вересня шестилітня дитина вперше переступить поріг школи, з якою попрощається тільки в юнацтві. Попереду одинадцять довгих і важких літ навчання. Як важливо, щоб ці роки для кожної дитини були роками радощів незалежно від того, які здібності і індивідуальні можливості вона має.

Джерелом такої радості може бути школа, вчитель і батьки.

Вчителям, необхідно навчити учнів читати свідомо, виразно, швидко, писати каліграфічно і грамотно. Читання нерозривно пов'язане з письмом. У більшості випадків, якщо учень добре читає, він і грамотно пише. Якщо учень вміє визначити головну думку твору, робить висновки з прочитаного. Тобто вміє логічно мислити, то йому легше дається розв'язування задач з математики.

Особливо важливо, щоб, починаючи з першого класу, діти вміли добре читати. Це запорука успішного навчання в наступних класах.

З досвіду роботи

Загальні вимоги до оцінювання знань умінь та навичок учнів 1 -го класу

Питання контролю і оцінювання навчальних досягнень учнів є предметом обговорення та суперечок педагогів, Проте видатні педагоги Я. Коменський, Ш. Амонашвілі, М. Сухомлинський. вважали, що оцінка у балах заважає формуванню адекватної самооцінки у дітей молодшого шкільного віку, приводить до формування заниженої оцінки самого себе, часто спричинює втрату інтересу до навчання, а іноді — до зникнення пізнавальної мотивації на все життя. Приведемо лише декілька висловів, що стануть вагомим аргументом вчителю для розмови з батьками на користь безоціночного навчання. "...—Оцінки є тромбами у навчально — пізнавальній діяльності дитини;

- оцінки є неправдиві мотиви учіння;
- оцінки є чортики у праведному житті дитини;
- оцінки є милиці кульгавої педагогіки"

(Ш Амонашвілі)

У оцінках завжди концентрувалася та продовжує концентруватися влада, дорослого (вчителя і батьків) над дитиною;

- в оцінках виражається визнання школою свого безсилля;
- оцінка є способом змагання дітей;
- оцінка є сурогатом ставлення педагога до дитини;
- оцінки шкодять дітям і вони будуть шкодити їм до тих пір, поки вони не втратять своєї соціальної значимості, своєї претензії представляти, характеризувати особистість дитини, сортувати дітей на хороших та поганих, встигаючих та невстигаючих, встановлювати соціальну погоду навкруг дитини".

(А.Б.Воронцов)

У початковій класі іноді буває корисно влаштовувати дітям свято власного росту. Один раз на місяць або хоча б на півріччя слід проводити одну і ту ж контрольну роботу або тестування, щоб дитина відчула гордість за свої досягнення, Результати старання дитини можна зобразити у вигляді графіка.

Г. Цукерман пропонує "лінійки" як спосіб безвольної оцінки. За допомогою них можна дуже лаконічно оцінити все, що підлягає оцінці. Корисним є використання "лінійок" для самооцінки дітьми власної діяльності - ретроспективна (після виконання роботи) і прогностична (випереджувальна). Ретроспективна оцінка.

Дитина оцінює свою роботу після того, як учитель її перевіряв і виправив помилки. Діти малюють в зошиті 3 лінійочки (вертикальні відрізки), обоє 'язково відмічають їх серединки, Зверху заготовляють їх- буквами: К — краса, Б-пропуск букв, Г—голосні, Наприклад, першокласники, що написали диктант з 6 слів оцінюють себе так: зверху першої лінійки поставлять собі хрестик ті, хто вважає всі букви написаними красиво. Хто незадоволений однією — двома буквами, ставлять хрестик трохи нижче, Ті, хто задоволений половиною букв, ставлять хрестик посередині, незадоволені ні однією буквою, поставлять хрестик внизу. Спочатку першокласники довго думають над кожною лінійкою, та при регулярній самооцінці справляються з таким завданням дуже швидко. Прогностична самооцінка (оцінка майбутньої роботи) Цей вид самооцінки використовується лише тоді коли ретроспективна вже достатньо адекватна, усвідомлена та диференційована. Наведемо приклад. Вчитель пропонує таке завдання:

Послухайте текст диктанту (читає). Перед тим, як приступити до написання, накресліть три лінійки і позначте на них майбутні результати роботи."

Вибір шкал для оцінювання може бути різним в залежності від завдань УРОКУ. особистих проблем кожної дитини (диференційований підхід), бажання виявити суб'єктивну оцінку самого себе кожною дитиною, " Бездольне оцінювання повинно будуватися на таких принципах:

- 1) Змістовна оцінка роботи учня повинна бути максимально диференційована, щоб кожне зусилля дитини було оцінено окремо;

- 2) Оцінка вчителя — це перш за все засіб вирощування здорової самооцінки дитини, тому учні повинні отримати від вчителя чіткі критерії оцінки;
- 3) Самооцінка дитини повинна передувати оцінці вчителя, лише тоді оціночні відносини перестануть бути односторонніми, грою в одні ворота, ' (Г. Цукерман).

Оцінювання навчальних досягнень учнів 1 класу здійснюється вербально, При цьому проводяться рекомендовані види перевірок, але записи результатів (оцінок в балах, рівнях) у журналах та інших документах не ведуться. Після, закінчення учнями I класу вчителем складається, письмовий висновок, який заноситься до особової справи учня, У ньому зазначаються рівень розвитку учня та результати оволодіння ним усіма компонентами навчальної діяльності, ступінь його прогресу у навчанні

Вербальне оцінювання робіт (відповідей) першокласників

- *Молодець!*
- *Дякую!*
- *Цікаво!*
- *Добре!*
- *Гарно!*
- *Маєш багату уяву!*
- *Бажаю успіхів!*
- *Мелодійно!*
- *Чудово!*
- *Дуже гарний вчинок!*
- *Я рада за тебе.*
- *Скоріше підростай, щоб виконувати свої задуми.*
- *Я хотіла би бути на твоєму місці,*
- *І я так хочу!*
- *Гарно, втілюй свої мрії в життя.*
- *Ти зможеш і сам це зробити.*
- *Головне, щоб мати бажання.*
- *Мені дуже приємно.*
- *Чудово, ти поетеса.*
- *Треба твої поради знати всім дітям і доросли*

- Разом ми чогось варті!
- Але ж цікаво, правда?
- Дякую! Я справді хочу бути вашим другом!
- Приємно, що у тебе таким друг?
- Цікаві ідеї! Дякую!
- Це просто чудово!
- Коли у людини добре серце, їй і життя видається казковим.
- Я з нетерпінням буду чекати на твою працю!
- Дуже добре, що читаючи книжку, ти переживав разом з героєм!
- Гарно вирішив проблему.
- Фантастично!
- Справді?!
- Дякую за добрі почуття!
- Дякую за мудрий висновок.
- Мудро!
- Я тебе вітаю з успіхом!
- Дякую за відверту розповідь!
- Надзвичайно гарно!

Для успішного навчання вчитель повинен підкріплювати в дитині бажання вчитися, підкреслювати цінність знань у житті людини. Це може виражатися у написах на зошиті дитини.,

Побажання для запису вчителем на перту сторінку кожного нового зошита з рідної мови, математики.

1. Успіхів у навчанні!
2. Бажаю успіхів!
5. Пиши старанно. Робота сама за себе скаже.
- 4.Що посієш, те й пожнеш.
5. Книгу читай - розуму набирай.
6. Без труда немає плода.
7. Навчання любиш — людиною будеш.
8. Кожна робота магістра величає!

9. *Хто працює, той щасливий.*
10. *Книгу читай - розуму набирай.*
11. *Навчання справа честі, будь завжди на місці першим.*
- 12 *Навчання і труд поруч ідуть.*
- 13 *Бджола мала, а й та працює,*
- 14 *З праці радість, з ледаря смуток,*
- 15 *Щастя і труд поруч ідуть.*
- 16 *Хочеш бути щасливим не будь лінивим.*
- 17 *Роботящі руки гори верну..*
- 18 *Вміння і труд все перетруть,*
- 19 *Світло землі сонце, світло людини учення.*
- 20 *Не мудруй багато, а працею завзято,*
- 21 *Пташка красна своїм пір'ям, а людина знанням.*
- 22 *Праця робить людину розумною.*
- 23 *Посій труд, а праця вродить,*
- 24 *Хто знання має, той і мур зламає.*
- 25 *Старанність - мати успіху.*
- 26 *Хто старанно працює, в того й зошит квітує.*
- 27 *Вчення світ, а не вчення тьма,*
- 28 *Старанність і труд до мети ведуть,*
- 29 *У справі треба мати не тільки хотіння, а й старання.*
- 30 *Хто як дбає, так і має.*
- 31 *Менше обіцяй, більше працюй.*
- 32 *Поспішити – людей насмішити,*
- 33 *Добре роби, добре й буде.*
- 34 *Наука в ліс не веде, а з лісу виводить.*
- 35 *Уперта праця все переможе.*
- 36 *Око бачить далеко, розум ще даліше.*
- 37 *Мудрим ніхто не родився, а навчився.*
- 38 *Знайко біжить, а Незнайко лежить.*

Анкета для виявлення читацьких інтересів, умінь та навичок учнів 1 класу (проводиться в усній

формі на початку вересня)

1. Чи вмієш і любиш ти читати?
2. Чи доводилось тобі самотійно прочитати книжку? Яку?
3. Чи читають тобі книжки вдома?
4. Що найбільше ти любиш слухати оповідання, вірші, казки?
5. Де можна брати книжки для читання?
6. Що б тобі найбільше хотілося одержати в подарунок: іграшку, книжку, цукерки?

Розвиток умінь слухати і розуміти висловлювання

Щоб переконатися в слухності такого виду роботи, досить не фронтально, а в індивідуальній формі перевірити обсяг і глибину розуміння шестирічними першокласниками прослуханого незнайомого тексту букварного типу. Наприклад.

Охайні пташки

Сидить Гафійка біля віконечка, відсунула фіранку і милується калиною.

Аж ось « фур –р-р – зграйка снігурів налетіла. Посідали на калині і ласують смачними ягодами. А щоб не забруднитися калиновим соком, то почепили собі на грудях червоні фартушки.

Охайні пташки.

Для перевірки засвоєння учнями цього тексту, прослуханого з одного читання, пропонуємо їм ряд запитань:

1. Як звали дівчину, про яку розповідається?
2. Де сиділа дівчинка в кімнаті?
3. На що задивилася у вікно?
4. Які пташки прилетіли до калини?
5. Як в тексті сказано про приліт пташок, якими звуками?
6. Чим саме цікаві ці пташки?
7. Для чого снігурі почепили собі на грудях фартушки?
8. Якого кольору були ці фартушки?
9. Що в цій розповіді справжнє, а що казкове?

Свідченням розуміння, запам'ятання окремих фрагментів прослуханого тексту може бути не тільки повна відповідь дитини, а й коротка, одним словом. Наприклад, на запитання «На що задивилась дівчинка у вікно?» можуть бути такі відповіді: « Дівчина задивилась на калину, що росла під вікном». « Дівчина задивилась на калину». « На калину». Усі ці відповіді на запитання після першого прослуховування є цілком задовільними. Вимагати від дітей повної, розгорнутої відповіді на поставленні запитання доцільно після відповідної настанови перед наступними прослуховуваннями.

Картка перевірки умінь слухати і розуміти висловлювання.

№ п/р	Прізвище, ім'я учня	
1.	Ткачук Анастасія	+
2.	Федорук Анастасія	-
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		

+ - відповідь вірна

- відповідь не вірна

Вправи, спрямовані на вироблення у дітей уміння виділяти речення з мовленнєвого потоку, сприятимуть усвідомленню школярами найістотнішої ознаки цієї одиниці мовлення, удосконалюватимуть їхній слух, зокрема інтонаційний.

Скажи, скільки речень ти почув(ла).

Повтори останнє речення.

1. Весною ми пішли до лісу. Там кожне дерево співало свою пісню.
2. Поблискують черешеньки в листі зелененькім.
Черешеньки ваблять очі діточкам маленьким.
3. Був морозний ранок. Кругом тиша. Раптом у шибку хтось постукав.
4. Жив собі дід Андрюшка. А в нього була баба Марушка. А в баби - дочка Мінка. А в дочки – собачка Хвінка.

Вправи на розрізнення завершених речень і незавершених також спрямовані на усвідомлення дітьми інтонаційної і змістової завершеності речення.

Скажи, що з того, що ти почув, є реченням, а що – ні.

Наприклад:

Малята готуються до свята.

Вони зібралися у дитячому....

Тарасик запросив на свято маму.

Мама пошила йому нову...

Хлопчик подякував....

Він одягне нову сорочку на свято.

Корисним для розвитку мовлення є вправи на завершення складних речень.

Вони розвивають асоціативне мислення дітей, спонукають до добору відповідних слів та постановки їх у відповідну граматичну форму.

Доповнити речення.

Ми пішли до лісу, щоб....

Діти припинили гру, бо...

На морі я побачив, як....

Ігор з Оксаною побували в полі, де....

Я роблю аплікацію, щоб....

Більше простору для дитячої мовленнєвої творчості надають вправи, які лише узагальнено спонукають до побудови речень, наприклад:

Склади речення, щоб у ньому були слова:

а) мама; спекла

б) тато, наловив

в) бабуся; рукавички

г) дідусь; капелюх

д) овечка; ягня

II. Склади речення про те:

A) Що можна побачити в небі;

Б) що можна почути на концерті;

В) за чим спостерігають на стадіоні;

Г) що рухається по дорозі;

Д) що відбувається на світанку (навесні, восени, взимку)

Читання

Перевірка сформованості в першокласників уміння читати здійснюється в кінці навчального року індивідуально. З цією метою використовується невідомий для учнів текст з дитячих книжок, який відповідає віковим особливостям школярів, містить всі букви алфавіту та склади різних типів, надрукований відповідним шрифтом. Під час перевірки вчитель оцінює спосіб, правильність, виразність, швидкість читання. Орієнтовна швидкість читання на кінець 1 класу становить 20-30 слів за хвилину. Проте певна частина учнів класу спроможна перевищити вказану норму, тому обсяг тексту для перевірки має бути значно більшим.

Перевірні комбіновані роботи для 1-го класу

I. Після підготовчого періоду (15-20хв.) перевірити:

A) знання дітьми голосних і приголосних (твердих і м'яких) звуків; уміння практично розрізняти їх за допомогою фішок;

Б) уміння скласти речення і графічно зобразити його;

В) уміння визначити склади у словах типу рама, їжак.

II. У кінці I півріччя перевірна робота складається з двох частин.

Перша - перевірка способів читання всіх учнів класу.

Друга – вміння школярів проводити повний звуковий і складовий аналіз слів, визначати наголос у дво - та трискладових словах.

(перевірку другої частини контрольної роботи проводять на окремих аркушах паперу.)

Учням пропонують почергово малюнки. Діти промовляють слово – назву, розкривають значення кожного; проводять його звуковий аналіз умовними позначеннями, визначають склади, наголос.

У кінці навчального року проводять фронтальну перевірку з основних програмових вимог до читання і розвитку мовлення. Уміння дітей , також уміння дітей складати зв'язну розповідь за серією малюнків.

Тексти для перевірки основних програмових вимог до читання і розвитку мовлення.

Річка

Протікала через село річка. Весною в ній було багато води. Річка була швидка і весела. І завжди кудись поспішала. Ні хвилинки не стояла на місці. А влітку річка міліла.

1. Коли в річці було багато води?
2. Коли води в річці ставало мало?

Березень

У березні все починає оживати. На багатьох деревах бруньки блищать і набухають. Скоро зацвіте береза. У березні прилітає жайворонок. Він співає веселу пісню навесні. Жайворонок вітає нас з весною

1. Який птах прилітає в березні?
2. Яку пісню співає жайворонок навесні?

У лісі

Щедро світить ясне сонечко. Дихає тепленький вітерець. Дзюркочуть веселі струмочки. Буйно цвітуть проліски. Дзвенить спів пташок. Дятел дзьобом стукає по корі дерев. Він шукає черв'яків. Закувала зозуля. Гарно в лісі весною!

1. Які квіти зацвітають ранньою весною?
2. Що шукає дятел.

Відстеження техніки читання у 1 класі

Дата	1 -А Учитель					
	до 5 вересня		до 20 січня		до 15 травня	
Кількість учнів, охо-	кількість учнів	%	кількість учнів	%	кількість учнів	%
Не читають						
По складах						
Склад + слово						
Слово + склад						
Цілі слова						
Без помилок						
1-2 помилки						
Вище норми						
Норма						
Нижче норми						

Робота з дитячою книжкою

Дитячі книжки є основним навчальним матеріалом на заняттях з позакласного читання.

Вимоги до підбору дитячих книжок.

Різноманітність книжок за тематикою, жанром емоційною спрямованістю з тим, щоб морально-етичний, соціальний досвід учнів розширюється різнобічно і відносно рівномірно і щоб на кінець цього етапу навчання діти мали уявлення про доступне коло читання у такому обсязі: про дітей, їхні взаємини у сім'ї, в школі, з однолітками, про природу, про рідну землю, про пригоди, про машини, речі.

У книжках мають бути діалоги, пісеньки, повтори, матеріал для інсценування, а також опис емоційного досвіду, якого потребують діти. За жанровою специфікою – це переважно казки, дитячий ігровий фольклор (пісеньки, лічилки, забавлянки, загадки, класична дитяча поезія, короткі оповідання.

Структура уроку позакласного читання

Урок комбінованої структури складається з двох основних частин, кожна з яких має свої завдання і свій навчальний матеріал.

Перша частина уроку – це аналітико-синтетична робота першокласників із буквами, складами, словами. (орієнтовно 10-15 хв.)

Друга частина – це заняття з позакласного читання.

Навчальний матеріал – кожного разу нова доступна дитяча книжка (орієнтовно – до 20 хвилин один раз на тиждень)

У цій частині уроку виділяються такі основні компоненти:

- Стисла підготовка дітей до сприймання навчального матеріалу, яка дасть змогу відтворити в пам'яті першокласників чи сформувати у них реальні уявлення про основні художні образи, предмети, про які йтиметься у змісті твору (2-3хв)
- Виразне читання (та перечитування) вчителем вибраного твору (3-6 хв)
- Колективне відтворення прослуханого, розмірковування про почуте
- Розглядання дитячої книжки, у якій уміщено твір, з метою співвіднесення його змісту із зовнішніми показниками: ілюстраціями, написами на обкладинці, щоб наочно переконатись, що це саме той твір, який щойно прочитав учитель, обмін враженнями про розглянуту книжку (3-5 хв);
- Рекомендації до можливої самостійної діяльності учнів з дитячими книжками, які є в класі чи вдома, у позаурочний час (1хв)

Структурні компоненти заняття.

Перший компонент – це показ не книжки, а тих об'єктів зображення (персонажів, предметів, сюжетних малюнків), про які йтиметься у тексті і які допоможуть дітям зосередитись на сприйманні літературного твору.

Особливу увагу потрібно звертати на ті з них, з якими діти зустрічаються вперше. Знайомство і їхніми образами надзвичайно важливе для повноцінного розуміння змісту твору, що передбачається прослухати.

Доцільним буде використання такого прийому: коротке запитання вчителя – відповідь дитини: « Хто це?

Ні прізвище автора, ні назву твору педагог на першому етапі заняття не повідомляє. Для дітей це поки що зайва інформація.

Далі вчитель уголос читає невеликий за обсягом художній твір. Знову – таки, він не акцентує увагу дітей на книжці – об'єкті, не показує ілюстрації, не демонструє обкладинку. Якщо вчитель вибирає для читання вірш, то його краще декламувати напам'ять.

Закінчивши читання, учитель перевіряє, як діти зрозуміли текст, що вони почули і що уявили під час слухання.

Другий компонент заняття – це відтворення образного сприймання художнього твору.

Після того, як учитель переконається, що діти освоїли зміст тексту, він показує книжку, з якої читав твір.

Показ дитячої книжки вчитель розпочинає з розгляданням першої і четвертої сторінок обкладинки. Спочатку розглядаються ілюстрації, далі – написи на першій сторінці обкладинки (прізвище автора, заголовок), які вчитель або діти обов'язково прочитають і показують класу. Після цього учні ознайомлюються з книжкою посторінково.

У період навчання грамоти педагог планує кілька бібліотечних занять, які проводяться в шкільній (районній, міській бібліотеці)

Плануючи заняття з дитячою книжкою, вчитель враховує вимоги навчальної програми, рівень розвитку читацької діяльності школярів, їхніх читацьких запитів, умови книжкового забезпечення.

Навчання письма

Приблизний план роботи за сторінкою зошита у підготовчий період:

- 1.Розгляд сторінки (повністю)
- 2.Бесіда за малюнком.
- 3.Порівняння ліній на малюнку із графічними вправами у першому рядку (виділення схожих).
4. Зображення ліній, елементів літер.

Цьому передують:

- А) нагадування про гігієнічні правила письма;
- Б) пояснення характеру вправи (окремий елемент, у поєднанні...)
- В) показ послідовності рухів пальців.
- 5.Повільне обведення зразка.
6. Повільне письмо перших двох елементів у рядку.
- 7.Виправлення графічних і технічних помилок учителем, з коментарем.
8. Письмо елементів самостійно до кінця рядка.
- 9.Порівняння ліній на малюнку з графічними вправами у другому рядку.
10. Розфарбовування малюнків.
- 11.Розгорнутий підсумок уроку (виходячи з мети)

Приблизний план роботи за сторінкою зошита у букварний період:

1. Розгляд сторінки (повністю)
2. Бесіда за малюнком.
3. Проведення складового і звуко-буквеного аналізу слів, пропонує вчителем.

4. Виділення виучуваного звука, позначення його друкованою, потім рукописною літературою.
5. Робота над формою рукописної букви.
6. Письмо букви, складів, слів з нею.
7. Виправлення графічних, технічних помилок.
8. Продовження письма у рядках зошита.
9. Розфарбування, заштриховування контурних малюнків.
10. Розгорнутий підсумок уроку.

Робота над формою рукописної букви.

Нова літера розглядається під керівництвом учителя. Вона пишеться на дошці у збільшеному вигляді (цілою розкладеною на елементи), порівнюється з друкованою, уточнюються складові елементи букви, порівнюються з елементами вивчених рукописних. Учням пропонується звернутися на сторінку добукварного періоду, на якій вивчались подібні лінії. Учитель, обводячи написану на дошці літеру (чи одночасно зображуючи її), супроводжує поясненнями: звідки починати, куди вести, де починати наступний елемент, де закінчувати літеру. Показує основні рухи пальців. Наголошує на тому, що рухи зверху вниз повинні спрямуватися на себе. Виділяє елементи, які повинні мати однаковий нахил. Буква зображується два – три рази учителем на дошці, звертаючи знову увагу на рух пальців під час письма букви. Діти обводять літеру в повітрі, дивлячись на дошку. Пишуть її різними розмірами з розплющеними і заплющеними очима. Тут можуть використовуватися й інші прийоми роботи з метою сприяння швидкому і правильному запам'ятовуванню форми літери, порядку її написання.

У післябукварний період необхідно на кожному занятті пропонувати списування друкованих слів, речень чи невеликого зв'язного тексту. Найкращим посібником має стати Буквар.

Списування проводиться як фронтальні, так й індивідуальні.

Списування може бути з дошки, роздаткового матеріалу. Обсяг матеріалу наростає з часом. На кінець навчального року можна списувати до 20 слів, включаючи прийменники.

Для диктантів не бажано брати речення із словами, у яких більше трьох складів, а також є злиті приголосні.

Сформованість графічної навички письма перевіряється шляхом списування першокласниками друкованого тексту обсягом 15-20 слів. Ця перевірка здійснюється фронтально в кінці навчального року.

Текст для списування повинен бути прозовий, не містити діалогу, за змістом доступний для розуміння учнями I класу.

Завдання, які може пропонувати вчитель на уроці письма.

Записати слова: Е Село, море, поле, овес, орел, степ, екран, клен, сквер, весна, вареник, метелик, лелека, лев, колесо, великі, летів, Семен, Петро, Олекса, тепло, лев, Рівне.

Тексти для списування.

1. У Тернополі сквери, парки. Там липи, клени, тополі. Петро у парку ловив метеликів. 2. В Олени, Олекси та Семена нове лото. Вони склали картинку. А потім принесли екран. На екрані орел.

Диктанти.

1. Олена ліпила вареники. 2. Овес росте на полі. 3. Лариса і Олена у степу. Тут квіти, трави. Олена сплела великі вінки. Високо пролетів орел.

Записати відгадки до загадок.

1. Через воду стежечка, а води не перейдеш. (*Веселка*)

2. Рукавом махнув — дерева зігнув. (*Вітер*)

3. Які ноги заввишки,

Такий ніс завдовжки.

Хату на хаті має,

Жабам рахунок знає. (*Лелека*)

ЗАВДАННЯ

I рівень

Списати з друкованого.

У класі парти. Петрик писав слова. Максим складав картинку.

II рівень

1. *Доповнити речення.* Капуста росте на ....

2. *Скласти звукові моделі слів, що є назвами зображених предметів (предметні малюнки потрібно заздалегідь прикріпити на дошці).*

III рівень

1. *Записати, якого кольору такі предмети.*

Листки ... , сливи ... .

2. *Назвати одним словом.*

Корови, коні — ...

IV рівень

Вставити пропущені літери у словах. Л.па, н.тка, пл.та.

' Д Сад, мед, дим, діти, вода, двері, дерево, долина, посуд, ведмеді, народ, садівник, смородина, Дніпро, Дмитро, Одарка, Данило, Даринка, лід, середа, диван, родина, понеділок,

Текст для списування.

Тут дім. Коло дому дерева. Он сад. У саду дерева, квіти. Дід Данило садівник. Він садив смородину. А Даринка полола квіти.

Диктанти.

1. Одарка витирала посуд. 2. Ледарів у нас нема. 3. Дніпро — велика ріка. 4. У відрі вода. 5. Діти підмели двір.

Записати відгадки до загадок.

1. У вогні не горить і у воді не тоне. (*Лід*)

2. Хто на зиму роздягається? (*Дерева*)

3. В'ється, звивається, до неба направляється. (*Дим*)

4. Стоїть на дорозі, усім заважає: хто йде, той штовхне, а з дороги ніхто не забере. (*Двері*)

Творче списування. Вставити літеру «д».

Са.івник са.ив .ерева. .іти носили .рова у .ім.

- З Зима, мороз, замок, залізо, зерно, звірі, завод, козак, зірка, казка, озеро, казали, розказали, показали, ковзани, возити, звук, морозиво, Зіна, Ліза, Назар.

Тексти для списування.

1. Зіна і Ліза у лісі. Там кували зозулі. Зіно, коло сосни лосі! 2. Назарові тато купив ковзани. А в Тараса нові санки. Весело взимку усім!

Записати відгадки до загадок.

1.Зроду рук своїх не має, а узори вишиває. (Мороз)

2.Торох, торох, розсипався горох, почало світати — нема що збирати. (Зорі)

Творче списування. Вставити літеру «з». Ков.ани, На.ар, Лі.а, .іна, моро., ві., ко.а.

Б Карась, лось, окунь, пень, день, сіль, осінь, рись, кріль, кінь, дідусь, опеньки, промінь, тінь, льон, синька, Василь, Івась, Петрусь, березень, квітень, травень, липень, серпень, вересень, Львів.

Тексти для списування.

1.Мама доньку колисала. Мама пісеньку співала. 2. Василько та Івась — друзі. Вони разом у лісі. Зараз осінь. Коло пеньків опеньки.

Творчий диктант. Записати слова так, щоб вони називали один предмет.

Окуні, карасі, дні, кролі, коні, промені.

Відгадати загадки. Слова-відгадки поділити на склади.

1. Невидимка ходить в гаї, всі дерева роздягає. (Осінь) 2. Хто це пісеньку таку нам співа: «Ку-ку-рі-ку!» (Півень) 3. Йде слідом за тобою, утікай — не утечеш, доганяй — не доженеш. (Тінь)

Творче списування. Вставити «ь».

Олен., пен., пал.то, кріл., опен.ки, пал.ма.

Б Дуби, верба, брат, бузок, баран, булава, азбука, банани, робота, робітник, кубики, барабан, білка, берізка, Борис, Буратіно..

Вибірковий диктант. Виписати слова з буквою «б».

Василь і Борис — брати. Василь — робітник. Його брат — школяр. Сьогодні вони були у театрі.

Диктанти.

1.У берізки біла кора. 2. Буратіно продав азбуку. 3. На узліссі ростуть дуби.

Списати.

Скоромовка. Купив бегемот бегемотикам ботики.

Скласти слова зі складів:

біт, ро, ник; кон, бал; бар, рис, ба; ра, бу, нок, ди.

Дописати загальну назву до груп слів.

Дуб, береза, верба — ... . Окунь, карась, короп — ... . Зебра, слон, ведмідь —....

Записати відгадки до загадок.

1. Що росте догори коренем? (*Бурулька*) 2. Повен хлівець білих овець. (*Зуби*) 3. Люблять мене, поважають, та б'ють мене, коли грають. (*Барабан*) 4. Біла кора, тоненькі віти. Що то є? Вгадайте, діти. (*Береза*)

Г Гора, гуси, горб, ігри, гарно, гарбуз, город, глобус, голос, виноград, голова, нога, горобина, подруга, друг, берег, погода, горло, голка, грудень, газета, газ, грім, дорога, Галина, Горпина, Гнат, Ігор, Богдан, Григір, Олег, Ольга.

Диктанти.

1. На городі ростуть огірки, помідори, гарбузи. Галинка вибрала огірки. А мама засолила на зиму. 2. У саду поспів виноград. Зробимо з нього сік. 3. До вікна прилетіли голуби. Ігор годував голубів.

Списати скоромовки.

1. На горі дуби, під дубами гриби. 2. Галка сіла на палку. Палка вдарила галку.

Записати відгадки до загадок.

1. Не кінь, не віл, а прив'язаний. (*Гарбуз*) 2. Що у нашому городі стає першим у пригоді, виростає щодоби, як у лісі ті гриби? (*Огірки*)

Г Агрус, гава, ганок, гулька, гніт, гудзик, гедзь, фунт, грати, дзига, гелготати.

Списати.

Скоромовка. Гава на ганку пекла запіканку.

Диктанти.

1. Гуси в лузі гелготали. 2. На дерево сіла гава. 4. Дзига весело крутилася.

Підсумкова робота за перший клас.

Обсяг роботи до 22 слів

I рівень

1.. Записати речення під диктовку.

Катя та Оля були у парку. Гам багато дерев.

(Інші тексти: 1. Мої друзі побували у Києві. Вони відвідали музеї, театр. 2.

Діти ходили у ліс. Вони збирали квіти. Яків побачив зайчика.)

2. Списати з друкованого шрифту.

Восени Василько посадив тюльпани. Вони зацвітуть навесні.

(Інші тексти: 1. Я повісив на ясені шпаківню. У ній поселилися шпаки. 2. Наша Галя — трудівниця. Вона в мами помічниця. 3. Пташки піснями зустрічають день. У гаю закувала зозуля. Голуб піднявся у небо.)

II рівень

Скласти звукові моделі слів, що є назвами зображених предметів.

Мак, льон, жито.

(Інші групи слів: літо, осінь, весна; сосна, бук, ялина; чайка, шпак, голуб.)

2. Вставити пропущені слова. (Речення подані на дошці друкованим шрифтом.)

Морква росте на ... . Білочка живе у ....

(Інші речення: 1. Бабуся сіяла ... . Дідусь садив ... . 2. Ми збирали у лісі ... . З дерева злетів ... . 3. Євген написав ... . Ярина читає ....)

III рівень

1. Вставити пропущені літери. (Слова подані на дошці друкованим шрифтом).

Учен., кре.да, .жак, а.рус.

(Інші групи слів: ред.ка, .дальня, т.льпан, за.чик; ячмін., по.зд, ли-сиц., Л.ба; їдал.ня, Ки.в, урожа., пісн. .)

2. Записати ознаку до назви предмета.

Огірок (який?)... . Помідор (який?)... .

(Інші слова: школа (яка?) ... , будинок (який?) ... , сонце (яке?) ... , хмара (яка?)..., вовк (який?)..., лисичка (яка?)... .)

IV рівень

Скласти і записати 2 речення за сюжетним малюнком.

Ю

Юрта, юнга, весною, тюльпан, крючок, малюнок, любити, юшка, каюта, ключ, Юлія, Юрій, Юстина, Люда, Люба.

Списати.

1. Загадка. Дивний ключ у небі лине: не залізний, а пташиний. *{Журавлі}*

Попереджувальні диктанти.

1. Пішла киця по водицю та й упала у криницю. 2. Люба і Юля пішли до гаю. Там співають птахи. 3. Юрко та Юхим пішли до річки. Хлопці купалися, вудили рибу. А потім зварили з риби юшку. 4. У Люди маленька грядочка. Вона посіяла моркву, посадила цибулю. Люда любить свою грядочку:»

Є Єнот, співає, приємно, малює, радіє, заєць, синє, грає, літає, Єва, Євген, Євгенія.

Списати.

Загадки. 1. Крил не має, а гарно літає. *{Сніг}* 2. Гріє, гріє, припікає, всіх у воду заганяє. *{Сонце}* 3. Хто спить, а очей не закриває? *{Заєць}*

Попереджувальні диктанти.

1. Пролітає сніг, падає до ніг. 2. Вітер в морі повіває і кораблик підганяє.

Творче списування. Записати за зразком.

Зразок. Я читаю — він читає.

Я малюю. Я співаю. Я шию. Я граю.

Записати прислів'я. Підкреслити слова з буквою «є».

1. Хто багато читає, той багато знає. 2. Праця людину годує, а лінь марнує. 3. Ластівка день починає, а соловей кінчає. 4. Як працюєш — так і маєш.

Щ Щука, щітка, дощ, куш, лящ, щавель, ящірка, щиро, щедро, борщ, щічки, щасливі, блищить, хрущ, щиглик.

Коментоване письмо.

Щука — хижа риба. Вона нищить малих рибок. Тому щук у ставках виловлюють. Борис Пащенко зловив щуку і ляща.

Ф Фазан, фонтан, фарби. професія, портфель, фанера, фільм, жирафа, Федір, Федора, фермер, кефір, зефір, фірми, форма, Феодосія.

Попереджувальні диктанти.

1. У сквері фонтан. Біля фонтана гралися діти. На клумбах яскраві флокси.
2. Яблука, груші, сливи - фрукти. У фруктах багато вітамінів.

Вибірковий диктант. Виписати слова і буквою «ф».

Феді подарували фарби. Федорчин брат служить на флоті. Фіалка — пахуча квітка. Фазани — красиві птахи. Влітку ми поїдемо у Феодосію.

Творче списування. Вставити літеру «ф».

.едір — .ермер. Він має велику свино.ерму. .едора і .росина добре доглядають свиней.

ДЗ Дзеркало, дзига, гудзик, кукурудза, дзвоник, дзюрчати, дзвенить, дзенькає.

Попереджувальні диктанти.

1. У лісі чути дзвінкі голоси пташок.
2. Кличе дзвоник нас до школи.
3. Я можу сам пришити гудзик.
4. У долині дзюрчав струмок.
5. На столі стоїть дзеркало.
6. На полі росли сині квіти. Це дзвоники. Вони на вітрі дзенькали: дзень-дзень!

ДЖ Джміль, бджола, ходжу, сиджу, джерело, Джеря.

Попереджувальний диктант.

1. Джмелі загули над квітами.
2. Хлопці пішли до джерела.
3. З дупла вилетів рій бджілок.
4. Бджола мала, а й та працює.
5. Джерельце під вербою виблискує водою.
6. Джерельна вода холодна.

АПОСТРОФ Сім'я, м'яч, в'юн, солов'ї, здоров'я, в'ється, хлоп'ята.

Попереджувальний диктант.

1. Я знаю багато прислів'їв.
2. Хлоп'ята наловили в'юнів.
3. Нас у сім'ї п'ятеро.
4. Сім'я вечерея коло хати.
5. Бабуся зв'язала Дем'яну рукавички.
6. Діти гралися на подвір'ї.

ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО СПИСУВАННЯ

1. Дзвінок. Учні заходять у клас. Почався урок. Йосип читає про лісових звірів. На екрані учні бачать вовка, зайця, лисицю. (18 слів.)

2. Прийшла зима. Всюди пухнастий сніг. На дереві годівниці. Дем'ян і Василь годували птахів. Хлопчики сипали крихти, зерно. Діти люблять пташок. (20 слів.)

3. Продзвенів дзвінок. Закінчилися уроки. Діти поспішають додому. У Мар'яни новий портфель. У портфелі пенал, альбом, фарби, книги, зошити. (18 слів.)

Ч Учні, сонечко, час, човен, задача, річка, ніч, чоботи, черевики, лисичка, горобчик, чорнило, ручка, рівчак, підручник, овочі, курча, білочка, Чернігів, Черкаси.

Тексти для списування.

1. Чорна ніченько-чарівниченько!
Чом не бачимо твого личенька?
Чи ти сонечка чекала?
Чи від нього утікала?

2. Журавлі курличуть,
Курличаток кличуть:
— Курли, курли, курличеньки,
До річеньки, до річеньки!

(Г. Бойко)

Творче списування. Розмістити речення у такому порядку, як відбувалися події.

Телесик несе рибку. Човник пливе до берега. Дід зробив човник. Мати несе обід.

Списати загадку.

Ми грибочки невелички, а назвали нас ... (лисички).

Попереджувальний диктант.

1. Тато подарував Ользі нову ручку. 2. Учні записали задачу. 3. Через річку збудували міст. 4. Була темна ніч.

Й Чай, чайка, майка, лійка, гайка, зайчик, гайок, мій, піймати, сойка, йдемо, байка, іній, Йосип, Андрій, Сергій, Матвій, Надійка.

Списати.

1. **Співанка.** Зайчику, зайчику, мій братчику! Не топчи городика! 2. **Примовка.** Гайку, гайку, дай гриба і бабку! 3. **Народна прикмета.** Пізній листопад — буде сувора зима.

Вибірковий диктант. Виписати слова з буквою «й».

Мама заварила чай. З вулика вилетів рій. Діти піймали зайчика. Марійка читала байку. У гайку співав соловей.

Творче списування. До слів першого рядка добрати слова і другого рядка і записати словосполучення.

Білий, добрий, срібний, смачний.

Іній, сніг, чай, друг.

Попереджувальний диктант.

У дворі великий квітник. Марійка й Валерій полили квіти. Красивий квітник!

Х Хор, мох, тихо, хата, горіх, хвіст, хмари, халва, холодно, хвилі, муха, сухий, хліб, ходили, хвилина, комаха, Трохим, Харитон, Захар.

Списати.

1. **Прислів'я.** Без охоти нема роботи. 2. **Скоромовки.** Тхір хитрого лиса перехитрив. Сірий вовк і хитрий лис повтікали в тихий ліс.

Попереджувальний диктант.

1. Хлопчики збирали горіхи. 2. Не кидайсь хлібом! 3. Коло хати ростуть дерева. 4. Взимку птахам холодно.

Я Ягоди, ялина, маяк, пояс, якір, яблуко, яма, рядок, лялька, сяйво, тягне, рясно, Яна, Ясочка, Зоя, Леся.

Списати.

1. Пиляв Пилип поліна з лип, притупив пилку Пилип.

2. Розвивайся, звеселяйся, моя рідна мово.

3. Ялинка ясними вогнями яскраво світиться і сія.

Творче списування. Вставити літеру «я».

.ків, .рина, .на, .сочка; Марі., Вікторі., Зо., Волод..

Попереджувальні диктанти.

1. Зоя і Леся — подруги. Вони вчаться в одному класі. Зоя захворіла. Леся принесла подрузі смачні яблука.

2. Володя ходив до лісу. Там він збирав ягоди, горіхи, гриби. Біля ясени хлопчик побачив диких каченят.

Ж Жук, жито, журавлі, жолудь, жоржина, вуж, жаба, книжка, пиріжок, коржик, урожай, ожина, журнал, кажан, пожежа, лижі.

Списати.

Примовка. Журавлі, журавлі, колесом, колесом! **2. Скоромовки.** Жатка жваво жито жне. Два вужі, як два ножі, блиснули на сонечку. **3. Прислів'я.** Книжка вчить, як на світі жить.

Попереджувальні диктанти.

1. Бабуся пекла пиріжки і коржики. 2. Бережіть кожну хвилину! 3. Яків живе в Житомирі. Разом з друзями він був у Карпатах. Там хлопчики бачили стрімку річку, високі гори. Подорож сподобалась. 4. Журавлі летять у вирій. Діти стежать за птахами. 5. Жоржини — красиві квіти. Олесь поливав жоржини. Вони вирости високі.

Творче списування. Вставити літеру «ж».

Ли.і, ні.ка, кни.ка, .ук, ву..

Ш Шпак, шуба, шишка, шапка, шовк, шерсть, школа, школяр, шипшина, машина, каша, миша, пташка, каштан, кошеня, вишивка, рушничок, Шевченко, Сашко.

Списати.

Прислів'я. 1. Де багато пташок, там нема комашок. 2. На печі, на печі смачні та гарячі пшеничні калачі.

Посівка.

Ой ти, коте сірий,
Та вимети сіни,

Загадка-добавлянка.

У садочку понад тином
Я зробив йому хатину.
Він навколо обдивився,
Засміявся й оселився.

Диктанти.

1. Ми тепер не просто діти, ми найменші школярі.
2. Тиміш і Сашко разом ідуть до школи. Біля дороги хлопчики зупинилися. Пропустили машини. Пішли до школи.
3. В горішнику горішина горішками обвішана.
4. Он наша школа. Біля школи каштани. Хороше нам у школі!

Творче списування. Вставити літеру «и».

.ип.ина — важлива лікарська рослина. Тимі. рвав .ип.ину. .ип.ина колола руки.

І їжак, їжа, поїзд, поїхали, країна, твої, мої, гаї, Київ, Україна, їдальня.

Списати.

Київ — головне місто України. Учні нашої школи їздили у Київ поїздом. Їх водили в парки та музеї.

Попереджувальні диктанти.

1. Із садка в холодну пору поспішав їжак в комору. їжак давно не їв, чистив ніженьки свої. 2. До Чорного моря ми їхали поїздом.

Загадки.

1. їду, їду, нема сліду. (*Човен*) 2. Сидить дівчина в коморі, а коса її надворі. (*Морква*) 3. Проїхав я весь рідний край, хто я такий? Ану вгадай. (*Поїзд*)

Речення для списування.

Коло ниви ліс. У лісі високі сосни.

У класі Оксана і Клава. Вони мили вікна.

Записати відгадки до загадок.

1. Стоїть півень на току у червонім ковпаку. (*Мак*)

2. Маленьким, кругленьким докинеш до неба. (*Око*)

3. Круглий, смугастий, до того ж — хвостатий, червоне серце, зелений бік, має смачний солодкий сік. (*Кавун*)

З поданих складів утворити слова:

а) вун, ка; си, о, ка; ло, мо, ко;

б) но, кі; у, на, ка; на, ли, ка;

в) ла, Ми, ко; Ок, на, са; ва, Кла.

П Суп, липа, піна, пилка, палка, лампа, папка, співи, пісні, писав, півник, сопілка, співав, Павло, Панас, Поліна, Пилип, мавпа, пісок, поні.

Речення для списування.

1. Алла липку поливала. 2. Поліна купила масло і молоко. 3. Панас писав слова. 4. Пилип плавав. 5. Павло купив у кіоску папку.

Диктант.

У Пилипа калинова сопілка. Вона нова. Оксана співала пісні.

Записати відгадки до загадок

1. Хто найраніше встає? (*Півник*)

2. Не горить, а гасити доводиться. (*Ванно*)

Змінити слова за зразком.

а) сосна — сосни; б) слова — слово;

липа — ... ; маки — ...;

осика — ... ; кавуни — ....

Р Рак, рис, сир, рама, рука, ріка, кора, нора, ірис, марка, парк, курка, ранок, ринок, ріпка, просо, косар, лікар, ворона, сорока, корова, рослина, кров, комар, Роман, Лариса, Марина, Ірина, прапор, крапка, крик, кролик, Крим, арка, рана, роса, рулон.

Речення для списування.

На полі корови. У корів молоко. Корови: му! Молока кому? Роману і Олі, Варварі і Миколі.

Диктанти.

1. У Ірини руса коса. 2. Лікар виписав ліки. 3. На руку сів комар. 4. Роман приніс нові марки. 5. Лариса рвала моркву.

Вставити пропущені слова.

На ниві.... У лікарні.... У парку .... На полі.... *Слова для довідок:* косар, лікар, осики, корови.

Т Кіт, тато, літо, сито, лото, ноти, порт, спорт, торт, сорт, плита, котик, нитка, тісто, літак, стіл, сітка, листок, місток, тарілка, ворота, лопата, молоток,

ластівка, квіти, Тарас, Тимур, Наталка, світ, світло, рот, трактор, парта, салат, квіток, вівторок, Світлана.

Тексти для списування.

1. Мама місила тісто. Наталка мила тарілки, вилки. Тато писав листи. А Тарас склав лото. 2. У кімнаті котик. Він коло стола. Котику, он молоко! 3. У полі маки. Мак — квітка. Квітка — рослина.

Диктанти.

1. Віктору тато купив лото. 2. Наталка мотала нитки. 3. Тимур літав літаком у Литву.

Записати відгадки до загадок.

1. Сидить вона на городі вся у латках. (*Капуста*)

2. Не скляний він, не з металу,
Риє землю він розталу,
А прислухайтеся — дзвенить.
Як весна приходить вмить.

(Струмок)

Підсумкова робота за перший клас.

Обсяг роботи до 22 слів

I рівень

1.. Записати речення під диктовку.

Катя та Оля були у парку. Гам багато дерев.

(Інші тексти: 1. Мої друзі побували у Кисві. Вони відвідали музеї, театр. 2.

Діти ходили у ліс. Вони збирали квіти. Яків побачив іайчика.)

2. Списати з друкованого шрифту.

Восени Василько посадив тюльпани. Вони зацвітуть навесні.

(Інші тексти: 1. Я повісив на ясені шпаківню. У ній поселилися шпаки. 2. Наша Галя — трудівниця. Вона в мами помічниця. 3. Пташки піснями зустрічають день. У гаю закувала зозуля. Голуб піднявся у небо.)

II рівень

Скласти звукові моделі слів, що є назвами зображених предметів.

Мак, льон, жито.

(Інші групи слів: літо, осінь, весна; сосна, бук, ялина; чайка, шпак, голуб.)

2. Вставити пропущені слова. (Речення подані на дошці друкованим шрифтом.)

Морква росте на ... . Білочка живе у ....

(Інші речення: 1. Бабуся сіяла ... . Дідусь садив ... . 2. Ми збирали у лісі ... . 3. Дерева злетів ... . 3. Євген написав ... . Ярина читає ....)

III рівень

1. Вставити пропущені літери. (Слова подані на дошці друкованим шрифтом).

Учен., кре.да, .жак, а.рус.

(Інші групи слів: ред.ка, .дальня, т.льпан, за.чик; ячмін., по.зд, ли-сиц., Л.ба; їдал.ня, Ки.в, урожа., пісн. .)

2. Записати ознаку до назви предмета.

Огірок (який?)... . Помідор (який?)... .

(Інші слова: школа (яка?) ... , будинок (який?) ... , сонце (яке?) ... , хмара (яка?)..., вовк (який?)..., лисичка (яка?)... .)

IV рівень

Скласти і записати 2 речення за сюжетним малюнком.

Сформованість графічної навички письма перевіряється шляхом списування першокласниками друкованого тексту обсягом 15-20 слів. Ця перевірка здійснюється фронтально в кінці навчального року.

Текст для списування повинен бути прозовий, не містити діалогу, за змістом доступний для розуміння учнями I класу.

Папка досягнень школяра

У найбільш загальному вигляді папка досягнень учня — це форма і процес організації (колекція, добір і аналіз зразків і продуктів навчально — освітньої діяльності учня, а також відповідних інформаційних матеріалів із зовнішніх джерел однокласників, батьків), призначених для наступного їх аналізу всебічного кількісного і якісного оцінювання рівня навченості даного учня і подальшої корекції процесу навчання.

У папку досягнень можуть входити:

- Колекція його робіт, що демонструють не тільки навчальні результати, але й зусилля, прикладені для їх досягнення, а також очевидний прогрес у знаннях та в уміннях учня порівняно з його попередніми результатами;
- Виставка навчальних досягнень учня з певного предмета (або кількох предметів) за даний період навчання; роботи учнів, пропоновані ним для оцінювання, а також їх самоаналіз та самооцінка.

Кінцева мета цих папок — доказ прогресу у навчанні за результатами за затраченими зусиллями, за матеріалізованими продуктами навчально — пізнавальної діяльності.

Основне завдання цієї форми - показати все, на що здатний школяр.

Пояснення щодо фіксації соціальних навичок

I. Правила поведінки включають:

а) активність на уроці: рідко (часто) підносить руку, працює на уроці, часто відволікається, відповідає правильно: б) поведінка на перерві: висока ігрова активність, полюбляє заняття в класі з дітьми, готується до наступного уроку,

не може знайти собі заняття, пасивний, уникає інших, заважає іншим дітям, не реагує на зауваження.

2. Стосунки з іншими: авторитарні, демократичні, ліберальні

Легко контактує з дітьми, малоініціативна(ий), але легко вступає в контакт, сфера спілкування обмежена (необмежена), замкнута, ізольована від інших дітей, негативно ставиться до інших дітей, постійно свариться, товариська(ий) стосовно вчителя, прагне виконувати вимоги, формально виконує вимоги, уникає контакту з вчителем, бентежиться, губиться, говорить тихо, запинається, спілкування призводить до негативних емоцій, плаче, дратівлива(ий) уразлива(ий), запальна(ий), часто спостерігається депресивний настрій, агресія.

Облік

навчальних досягнень учнів 1 класу.

Для широкої оцінки самозміни учня 1 класу пропонуються таблиці фіксації успіхів на різних предметах.

Дані таблиць допоможуть у написанні характеристики по закінченню першого класу.

Результати перевірки знань, умінь та навичок учнів фіксується в таблицях за допомогою умовних позначень:

В (вміє), Н (не вміє), ПВ (погано вміє)

НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

№ п/п	Знання, вміння Прізвище, ім'я учня	Дата перевірки																			
		Умовне позначення речень	Розрізнення слова і речення	Поділ на склади	Вміння ствити наголос	Розрізнення голосних та приголосних звуків	Тверді та м'які приголосні	Моделювання звукової структури слів	Диктант вивчених букв	Склад і записування речення	Списування з рукопису	Робота за схемами речень	Перенос слів	Звуко-буквенні зіставлення у словах	Апостроф, звуковий аналіз слів з апострофом	Читання	Словникові слова	Знання алфавіту	Висота букв	Нахил	Правильність з'єднань
1																					
2																					
3																					
4																					
5																					
6																					
7																					
8																					
9																					
10																					
11																					
12																					
13																					
14																					
15																					
16																					
17																					
18																					
19																					
20																					

МАТЕМАТИКА

№ п/п	Знання, вміння	Дата перевірки																									
		Диктант цифр	Попереднє та наступне число	Порівняння чисел	Назви компонентів дії віднімання	Назви компонентів дії додавання	Складання прикладів на + та -	Знання таблиць додавання	Знання таблиць віднімання	Збільшення та зменшення числа на	Різнлицеве порівняння чисел	Склад чисел	Усна і письмова нумерація 11-20	Вміння розв'язувати приклади	Рівність, нерівність	Знаходження значень виразів	Структура задачі	Задачі на знаходження суми, остачі	На збільшення, зменшення числа на	На різнлицеве порівняння чисел	Побудова та вимірювання відрізків	Одиниці довжини, об'єму, маси	Розпізнавання геометричних фігур	Переставна властивість додавання	Вирази з дужками		
1	Прізвище, ім'я учня																										
2																											
3																											
4																											
5																											
6																											
7																											
8																											
9																											
10																											
11																											
12																											
13																											
14																											
15																											
16																											
17																											
18																											
19																											
20																											

Я І УКРАЇНА

№ п/п	Знання, вміння	Дата перевірки													
		Прізвище, ім'я учня	Правила поведінки в школі	Знання про себе	Як бути здоровим	Склад сім'ї	Твої обов'язки	Культура спілкування	Як себе поводити у різних місяцях	Твій рідний край, природа навколо нас	Повітря	Вода	Ґрунт	Рослини	Тварини
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18															
19															
20															

ТРУДОВІ НАВИЧКИ

№ п/п	Знання, вміння	Дата перевірки								
		Потребує керівництва	Працює без опіки	Виконує самостійно завдання	Акуратний у роботі	Уважно ставиться до предмету діяльності	Своєчасно завершує роботу	Працює за даним алгоритмом	Не може працювати за алгоритмом	Намагається працювати творчо
1	Прізвище, ім'я учня									
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										

ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

№ п/п	Вміння (визначають на основі тесту оцінки стану фізичної підготовки)	Дата перевірки							
		Виконання комплексу вправ ранкової гімнастики (5 вправ)	Знає і вміє грати у рухливій та народній грі	Швидкість: біг на 30 метрів	Витривалість: біг від 200 до 500 метрів	Гнучкість: нахили тулуба вперед з положення сидячи	Сила: підтягування на низькій перекладині	Спритність: “човниковий” біг	Швидкісно-силові якості: стрибок у довжину з місця
1	Прізвище, ім'я учня								
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									

Використана література

- 1.Вашуленко М.С., Бібік Н.М., Кочина Л.П. Горішок, інтегрований підручник для 1 класу . – К. « А.С.К.» 1999
- 2.І.Гудзик. Навчаємо слухати – розуміти українську мову. Рідні джерела .1998 р.
- 3.І.Гудзик. Формування умінь розуміти текст. Рідні джерела. 1999 р.
- 4.Навчання і виховання учнів. Методичний посібник для вчителів. Упорядник О.Я.Савченко. К. «Початкова школа» 2002 р.

